

عوامل مؤثر بر جلب اعتماد شهروندان در راستای تقویت مشارکت جمعی در اجرای طرح‌های توسعه شهری از دیدگاه شهروندان و مدیران (مورد مطالعه: کلان‌شهر تهران)

محمد علی جهانبانی

دانش آموخته دکترای شهرسازی، واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

ملیحه احمدی*

استادیارگروه شهرسازی، واحد شهر قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مصطفی بهزادفر

استاد گروه شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۶/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۹/۱۲

چکیده

توسعه پایدار شهری به معنای حرکت بر محور انسان-محیط است و لازمه تحقق آن، می‌تواند تقویت مشارکت مردمی باشد. از این رو تحقیق حاضر با هدف مقایسه دیدگاه‌های شهروندان و مدیران شهری در زمینه عوامل مؤثر بر مشارکت جمعی در اجرای طرح‌های توسعه شهری انجام گرفت. بدین منظور ۳۸۴ نفر از شهروندان و ۵۰ نفر از مدیران و برنامه‌ریزان شهری بعنوان نمونه‌ی آماری انتخاب شدند و گردآوری اطلاعات از طریق مرور منابع و پرسش‌نامه محقق ساخته مشتمل بر دو بخش جامعه‌شناختی و عوامل مؤثر در جلب اعتماد به مشارکت اجتماعی در توسعه شهری انجام گرفت. نتایج تحقیق حاضر نشان داد نمرات مدیران و برنامه‌ریزان شهری و شهروندان در مورد ویژگی‌های شهروندان برای اعتماد به مشارکت (Sig.=۰/۵۳۸)، تأثیر پذیری طرح توسعه شهری از نظر نوع آن، بر میزان اعتماد شهروندان در راستای مشارکت جمعی (Sig.=۰/۵۳۸) تفاوت ناچیزی دارند اما نمرات مدیران و برنامه‌ریزان شهری در مورد عوامل تأثیرگذار بر اعتماد شهروندان در فضای مکان‌شناسی نسبت به نمرات شهروندان بیشتر بوده است (Sig.=۰/۰۲۳). در نهایت طبق نتایج حاصل از تحقیق حاضر میتوان اذعان نمود: (۱) ویژگی‌های شهروندان برای اعتماد به مشارکت از دید مدیران و برنامه‌ریزان شهری و شهروندان از اهمیت بسزایی برخوردار است، (۲) تأثیر پذیری طرح توسعه شهری از نظر نوع آن، بر میزان اعتماد شهروندان در راستای مشارکت جمعی از دید مدیران و برنامه‌ریزان شهری و شهروندان از اهمیت بسزایی برخوردار است و (۳) عوامل تأثیرگذار بر اعتماد شهروندان در فضای مکان از دید مدیران و برنامه‌ریزان شهری و شهروندان دارای وزن و کششی مختص به خود است.

واژگان کلیدی: توسعه شهری، مشارکت، اعتماد، شهروندان

مقدمه

روند رو به رشد جمعیت شهرنشینی و بروز مشکلات متعدد اجتماعی، اقتصادی از یک سو و ناکارآمد بودن روش‌های مدیریت و کنترل توسعه شهری از سوی دیگر، شهرهای نابسامان و ناپایداری را خلق نموده است که از اصلی‌ترین علت ایجاد چنین نابسامانی و ناپایداری چالش‌های مدیریتی است در این میان نبود مدیریت شهری و بخصوص شکل نگرش مدیریت مشارکت عمومی که مبتنی بر کنش متقابل و فعالانه تمامی ذینفعان و بازیگران کلیدی دخیل در مدیریت توسعه شهری است. امروزه، مشارکت شهروندی مفهوم جدیدی نیست، در فرآیند تاریخی، مشارکت مفهومی است که براساس شرایط سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی شکل گرفته است و ریشه‌های آن را می‌توان در دولت شهرهای یونان باستان جستجو کرد. یکی از مسائل مهم در برنامه‌ریزی شهری کشور، بحث مشارکت پایدار مردم در بخش‌های مختلف شهری است. اصولاً اگر قرار باشد. مشارکت را در یک رویکرد عمل‌گرایانه به عرصه برنامه‌ریزی شهری وارد کنیم، باید این مشارکت در محیط اجتماعی و اقتصادی و در همه رفتارها و فعالیت‌های روزانه افراد و ساکنین شهری تعیین و تبیین شود. امروزه باید پذیرفت که مشارکت مردم در برنامه‌ریزی شهری نقشی مبهم و ناکارآمد دارد که البته این محصول سالیان متمادی برنامه‌ریزی متمرکز و دولتی است و برای رفع این معضل هم باید راهی سخت و ناهموار را طی کرد (Taqvae et all, 2009). بنابراین آسیب‌های ناشی از عدم مشارکت به ویژه در کلان‌شهرهای کشورها، با وجود اقشار اجتماعی مختلف از قبیل کارمندان، دانشجویان، دانش‌آموزان، زنان و جوانان و سالمندان و نمود بیشتری دارد. برای کاستن از آسیب‌ها و ایجاد محیطی با آسایش خاطر شهروندان، پرداختن به مشارکت در برنامه‌های شهری بسیار مهم است. مشارکت آگاهانه مردم، کیفیت اجرای برنامه‌ها و بهره‌وری آن را افزایش می‌دهد و از تحمیل هزینه‌های هنگفت بر سازمان‌ها منجمله شهرداری جلوگیری می‌نماید (Kornberger, 2015).

توسعه پایدار به معنای حرکت بر محور انسان-محیط است. این نوع توسعه امکان بهره‌مندی عادلانه مردم از پیشرفت‌های اقتصادی-اجتماعی، حفظ و توسعه محیط و پایداری و جامعیت توسعه را در پی دارد. در راستای دستیابی به اهداف توسعه پایدار، مشارکت لازمه توسعه‌ی شهری است و برنامه‌ریزی‌های مشارکتی در جوامع شهری، سبب ارتقای کیفی جوامع شهری و گرایش به توسعه‌ای خودجوش از درون جامعه می‌گردد. مشارکت مردم و شهروندان در هر یک از مراحل و انواع طرح‌های عمرانی باعث بهبود شرایط عمومی، توزیع قدرت و بالارفتن سطح امید به زندگی می‌شود (Fox & Stoett, 2016). در واقع، توسعه شهری عبارت است از ارتقای سطح زندگی افراد از ابعاد مختلف در جهت دستیابی همه شهروندان به زندگی بهتر، که لازمه تحقق آن، می‌تواند تقویت مشارکت مردمی باشد. به عبارت دیگر، از آنجایی که مهمترین بخش در توسعه شهری، شهروندان می‌باشند، هر چقدر هم که مدیران و برنامه‌ریزان پیشنهادات و برنامه‌های خود را جهت تحقق توسعه اعمال نمایند، مادامی که شهروندان و مردم مایل به همکاری نباشند، اهداف پایداری محقق نخواهد شد. لذا در این راستا مشارکت آحاد مردم و شهروندان مورد نیاز است (Marshall, 2004). امروزه اهمیت و ضرورت مشارکت در انجام امور به منظور افزایش کیفیت، کاهش

هزینه‌ها، افزایش بهره‌وری، سهم کردن شهروندان در پذیرش مسئولیت، افزایش شهروندان آگاه بر کسی پوشیده نیست. در واقع مشارکت شهروندان، موتور محرکه مدیریت شهری است. لذا ایجاب می‌کند که افراد جامعه در تمامی امور شهری، همکاری فعال و گسترده‌ای را دنبال کرده و با مشارکت فعال در جامعه، خواسته‌های مشروع آن را تحقق بخشند (Glass, 1979). تجربه نشان داده است که مشارکت مردمی در اداره امور شهری باعث بهبود کارایی، تخصیص هزینه به سوی اولویت‌های اجتماعی و پروژه‌های زیر بنایی می‌گردد. مشارکت مردمی باعث افزایش توسعه انسانی و عامل برابری و تحقق عدالت اجتماعی - سیاسی می‌گردد. باید اذعان داشت که مشارکت دارای ساز و کارها، ضرورت‌ها و پیش زمینه‌هاست که در صورت محقق نشدن آن امکان مشارکت واقعی و هدفمند در جهت بهبود امور پدید نمی‌آید. عدم ثبات مدیریت در اتخاذ الگوهای مشارکت هدفمند، مانعی در این زمینه است. هزینه‌های مشارکت، شهروندان را از دست زدن به آن ناامید می‌سازد و درگیری به امور روزمره، رغبتی برای آنان باقی نمی‌گذارد. از طرف دیگر فقدان سرمایه اجتماعی و ضعف تعامل اجتماعی و همدلی، مشارکت بدون چشمداشت اجتماعی - سیاسی را بی معنا می‌سازد. در این میان آنچه سر و سامان پیدا نمی‌کند سیستم مدیریت شهری و تبعات آن بر شهروندان است (Harvey, 2009). مشارکت آگاهانه مردم، کیفیت اجرای برنامه‌ها و بهره‌وری آن را افزایش می‌دهد و از تحمیل هزینه‌های هنگفت بر سازمان‌ها من جمله شهرداری جلوگیری می‌نماید (Granier & Kudo, 2016). باید اذعان داشت که برنامه‌ریزان شهری همواره با ارزیابی روند توسعه شهری بر نقش و مشارکت شهروندان در این عرصه نظریات ارزنده‌ای داشته‌اند (Khajeh Shahkuhi et al, 2014). بر کسی پوشیده نیست که مشارکت اجتماعی پدیده‌ای چند بعدی است که تحقق آن نیازمند شرایط و الزامات خاصی است و شناسایی عوامل مؤثر در جلب مشارکت شهروندان ما را در شناسایی این عوامل یاری می‌رساند. از این رو تحقیق حاضر قصد دارد به مقایسه دیدگاه‌های شهروندان و مدیران شهری در زمینه عوامل مؤثر بر جلب مشارکت جمعی در اجرای طرح‌های توسعه شهری بپردازد. این پژوهش از نظر هدف، یک پژوهش کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها و اطلاعات و روش تجزیه و تحلیل یک تحقیق توصیفی - همبستگی و علی-مقایسه‌ای می‌باشد. جامعه آماری پژوهش شامل دو گروه است: گروه اول شامل تمامی شهروندان کلانشهر تهران که بیش از ۱۸ سال سن دارند (حداقل سن جهت شرکت در انتخابات بعنوان تلقی یک شهروند). این جامعه براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ کلانشهر تهران ۴۱۱۳۰۳۲ نفر می‌باشد و گروه دوم شامل مدیران و برنامه‌ریزان شهری کلانشهر تهران می‌باشد. طبق معادله (۱) با لحاظ نمودن میزان خطای ۰/۰۵، احتمال موفقیت ۰/۵۰ و خطای ۰/۰۳ و جامعه هدف براساس حجم نفر، تعداد نمونه مورد نیاز برای این پژوهش در جامعه شهروندان ۳۸۴ نفر و در جامعه مدیران و برنامه‌ریزان ۵۰ نفر تعیین گردید (Azar & Momeni, 2019):

$$n = \frac{4129032 \times (1.96)^2 \times 50\% \times 5\%}{(0.03)^2(4129031) + (1.96)^2 \times 25\%} \quad \text{معادله (۱)}$$

روش جمع‌آوری داده‌ها به صورت ترکیبی بوده است. در گام نخست، طی روش کتابخانه‌ای از ابزارهای فیش تحقیقاتی و جدول و فرم برای بهره‌برداری از منابعی مانند کتاب‌ها و مقالات، انواع نشریات، در راستای تهیه و تنظیم ادبیات تحقیق، همچنین شناسایی متغیرها و شاخص‌های موثر، استفاده شد. در گام دوم، از طریق پرسشنامه محقق ساخته به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته شد. پرسش‌نامه مورد استفاده مشتمل بر دو بخش زیر بود:

الف. قسمت جمعیت شناختی پرسشنامه: در راستای اهداف تعیین‌شده، قسمت جمعیت شناختی که توسط خود محقق طراحی شد و شامل متغیرهایی مانند جنس، سن، تحصیلات (زیردیپلم و دیپلم، کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و بالاتر)، وضعیت اشتغال (کارمند، شغل آزاد، دانشجو، خانه‌دار، بیکار)، وضعیت درآمد، نوع مسکن (شخصی، استیجاری، سازمانی و سایر) بود.

ب. قسمت اعتماد به مشارکت اجتماعی در توسعه شهری: از طریق مطالعه سوابق پژوهش‌های پیشین، شناختی از وضع موجود در زمینه موضوع حاضر ارائه شد. سپس عوامل تأثیرگذار بر اعتماد شهروندان در راستای تقویت مشارکت جمعی در اجرای طرح‌های توسعه شهری در یک دسته تبیین شد (به دلیل ثابت بودن فضای شهری در این پژوهش (کلانشهر تهران)، محیط شهری بعنوان مؤلفه ثابت در نظر گرفته شده و از تأثیر آن در این مرحله صرف نظر شده است). پرسشنامه حاضر شامل ۲۳ سوال سه قسمتی به شرح (۱) موارد ویژگی‌های شهروندان برای اعتماد به مشارکت، (۲) نوع و ویژگی طرح‌ها برای مشارکت و (۳) عوامل اعتمادساز در فضاهای مکان‌شناسی، می‌باشد که این پرسشنامه در مقیاس ۵ لیکرت (کاملاً موافقم: ۵، موافقم: ۴، نظری ندارم: ۳، مخالفم: ۲، کاملاً مخالفم: ۱) مورد سنجش قرار گرفت.

در نهایت برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی جهت طبقه‌بندی نمرات خام، طراحی جدول توزیع فراوانی و محاسبه شاخص‌های پراکندگی نظیر میانگین و انحراف معیار و از روش‌های آمار استنباطی در جهت آزمون فرضیه‌ها استفاده شد. در این رابطه ابتدا برای بررسی نرمال بودن توزیع جامعه کارشناسان و کارکنان از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف استفاده شد که با توجه به مقدار P-value بیشتر از ۰/۰۵، نمونه مورد نظر از توزیع نرمال برخوردار بود. در انجام این پژوهش از آزمون‌های تی تک نمونه، فریدمن و تی مستقل و نرم افزار "SPSS" جهت پردازش داده‌های آماری استفاده خواهد شد.

چارچوب نظری

مفهوم اعتماد

اعتماد عبارت است از؛ باور به اینکه گفته یا قول یک طرف، قابل اطمینان است و آن طرف در رابطه مبادله‌ای، به تعهداتش عمل خواهد کرد (Nemati, 2015). اعتماد عمومی نیز باور مردم نسبت به رفتارها و اقدامات خاصی است که انتظار دارند از دولت ببینند. وقتی اعتماد عمومی مطرح می‌شود، مردم انتظار دارند مقامات و کارکنان سازمان‌های

دولتی با اقدامات خود در تعامل با آنها که در این تعامل نوعی عدم اطمینان و عدم شناخت از نحوه انجام امور در سازمان‌های دولتی وجود دارد، به انتظارات آنها پاسخ داده شود. از سویی دیگر اعتماد اجتماعی، یکی از اجزاء اصلی سرمایه‌های اجتماعی است و معمولاً آن را به منزله یکی از شاخص‌های کلیدی بررسی سرمایه‌های اجتماعی به کار می‌برند. حتی در مواقعی می‌توان گفت که بهترین یا تنهاترین شاخص در زمینه بررسی سرمایه‌های اجتماعی است (Azad Armaki, 2004). برخی از صاحب‌نظران معتقدند که اعتماد به افراد اجازه می‌دهد تا به همکاری بپردازند. در جوامعی که افراد ساکن در آن می‌توانند اطمینان خاطر داشته که اعتماد آنها نه تنها مورد سوءاستفاده قرار نمی‌گیرد بلکه به سود آنها هم منتهی می‌شود، مبادلات و روابط مبادله‌ای به سهولت شکل می‌گیرد. برخی دیگر نیز اعتقاد دارند که اعتماد به یکدیگر، شرط روابط ثانویه است که به نوبه خود، برای مشارکت‌های سیاسی و اجتماعی، مؤثر است. بنابراین در این رهیافت نشان داده می‌شود که اعتماد در سطح خرد، چگونه به پیدایش آن در سطح کلان کمک می‌نماید. به طور مثال هر برخورد مثبت با دانشجویان می‌تواند موجب افزایش سطح اعتماد آنها در نظام آموزشی و نهایتاً ارتقاء سطح آموزشی و علمی کشور شود. مطابق این رهیافت، اعتماد به منزله یک مفهوم جامعه‌شناختی و با هدف تحلیل آن در سطوح سیستمی و روابط بین شخصی، مفهوم‌سازی می‌گردد و بنابراین اعتماد، به منزله یک مکانیسم اجتماعی تلقی می‌گردد.

مطالعه اعتماد اجتماعی، در جایگاه یک مکانیسم اجتماعی، تعاملات اجتماعی انسان‌ها را به وسیله انگیزه‌ها، احساسات و باورهای آنان بررسی می‌کند.

مفهوم مشارکت و شاخص‌های آن

مشارکت لازمه توسعه شهری است و برنامه‌ریزی‌های مشارکتی در جوامع شهری، سبب ارتقای کیفی جوامع شهری و گرایش به توسعه‌ای خودجوش از درون جامعه می‌گردد. مشارکت، مفهومی ذاتی در جوامع بشری است که برای تحکیم آن، نیاز به برنامه‌ریزی از پایین به بالا و ارتباط بین همه مؤلفه‌های موجود در این زمینه وجود دارد (Chudacoff, 2007).

بنابراین مشارکت به عنوان اساسی‌ترین عنصر در دستیابی به اهداف توسعه به ویژه در توسعه شهری از اهمیت خاصی برخوردار است. مشارکت مردم و شهروندان در هر یک از مراحل و انواع طرح‌های عمرانی باعث بهبود شرایط عمومی، توزیع قدرت و بالارفتن سطح امید به زندگی می‌شود (Lalehpour, 2017).

در این تحقیق جهت سنجش عوامل مؤثر بر اعتماد شهروندان در راستای تقویت مشارکت جمعی در اجرای طرح‌های توسعه شهری (مورد پژوهی: کلانشهر تهران)، مشارکت به دو بعد عینی و ذهنی تقسیم شده است. هرکدام از این ابعاد، دارای شاخص‌هایی است که در مجموع از شش شاخص جهت سنجش مشارکت استفاده شده است.

۱. مشارکت ذهنی: بعد ذهنی مشارکت که معمولاً به دو زیر مقیاس نگرش و تمایل تقسیم می‌شود. در تحقیق حاضر برای سنجش مشارکت در بعد ذهنی ده گویه استفاده شده که از شش گویه جهت سنجش نگرش مشارکت و چهار گویه جهت سنجش تمایل به مشارکت استفاده شده است.
  ۲. مشارکت عینی: بعد عینی و رفتاری مشارکت اجتماعی که به صورت عضویت، نظارت، اجرا و تصمیم‌گیری بروز می‌کند. برای سنجش مشارکت در بعد عینی ما از چهار شاخص (پرداخت هزینه‌های اقتصادی و درآمدی شهر، وضعیت نظارت و انتقاد از عملکرد مدیریت شهری، عضویت در انجمن‌ها و سازمان‌های داوطلبانه، وضعیت همکاری و شرکت در تهیه طرح‌های شهری) استفاده کردیم.
- در نهایت از مجموع دو نوع مشارکت مذکور (مشارکت از بعد ذهنی و مشارکت از بعد عینی)، میزان مشارکت جمعی در طرح توسعه شهری سنجیده می‌شود (Fakhrayi & Marzi, 2017).

جدول ۱: ابعاد شاخص‌ها و گویه‌های مشارکت شهروندی

منابع	شاخص‌ها	ابعاد	زمینه
Khajeh Shahkuhi et al (2014)	فعالیت‌های عمرانی (ایجاد میدان؛ خیابان؛ مدرسه و...) فعالیت مربوط به محیط زیست (ایجاد فضای سبز، جنگل کاری و...) فعالیت‌های مربوط به خدمات شهری (نظافت شهری، دفع زباله و...) فعالیت‌های مربوط به رفاه شهری (ایجاد فرهنگ سرا، کتابخانه و...)	تمایل به انجام فعالیت‌های مختلف در سطح شهر	مشارکت ذهنی
Khajeh Shahkuhi et al (2014)	انسجام و همدلی با مسئولین عملکرد بهتر مدیریت شهری ایجاد روحیه همدلی و وفاق در جامعه استفاده بهینه از امکانات مادی و غیر مادی کاهش هزینه‌های مدیریت شهری کارآمدی و توانمندی مدیریت شهری	نگرش به مشارکت	
Ziari et al(2010)	پرداخت عوارض و بهای خدمات شهری کمک هزینه مستقیم به شهرداری تامین مالی هزینه انجام طرح‌های شهرداری	وضعیت پرداخت هزینه‌های اقتصادی و درآمدی شهر	
Hosseinzadeh & Fadaei Deh Cheshmeh(2012)	نظارت بر فعالیت‌های شهرداری انتقاد از اجرای قوانین شهری اطلاع‌رسانی مسائل و مشکلات شهر انتقاد از عملکرد مسئولین شهری	وضعیت انتقاد و حضور از عملکرد مدیریت شهری	
Khajeh Shahkuhi et al (2014)	سازمان‌های غیر دولتی (NGOها) سازمان‌های اجتماعی (بسج، گروه‌های صنفی، گروه‌های هنری و...)	عضویت در انجمن‌ها و سازمان‌های داوطلبانه	
Hosseinzadeh & Fadaei Deh Cheshmeh(2012)	تامین مالی انجام طرح‌های شهری (کمک مالی) تامین نیروی انسانی (کمک فکری) تامین ابزار و وسایل فیزیکی مورد نیاز(کمک ابزاری)	وضعیت همکاری شرکت در تهیه طرح‌های شهری	

Source: Authors, 2020

در تعریفی که جانسون از اعتماد می‌کند، اعتماد «ایجاد ارتباط با دیگری و درخواست پذیرش و حمایت آشکار از دیگران، خود تکمیلی در روابط و انطباق با انتظارات دیگران» است. جانسون عناصر تشکیل دهنده اعتماد را صراحت و بازبودن، سهمیم کردن پذیرش، حمایت، تمایلات همکاری جویانه و رفتار مبتنی بر اعتماد می‌داند. در

تحقیق حاضر برای سنجش اعتماد اجتماعی (تعمیم یافته) متغیرهای اعتماد نهادی، احساس امنیت، تجربه تبعیض، میزان فساد، عضویت در گروه‌های رسمی، عضویت در گروه‌های غیررسمی مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

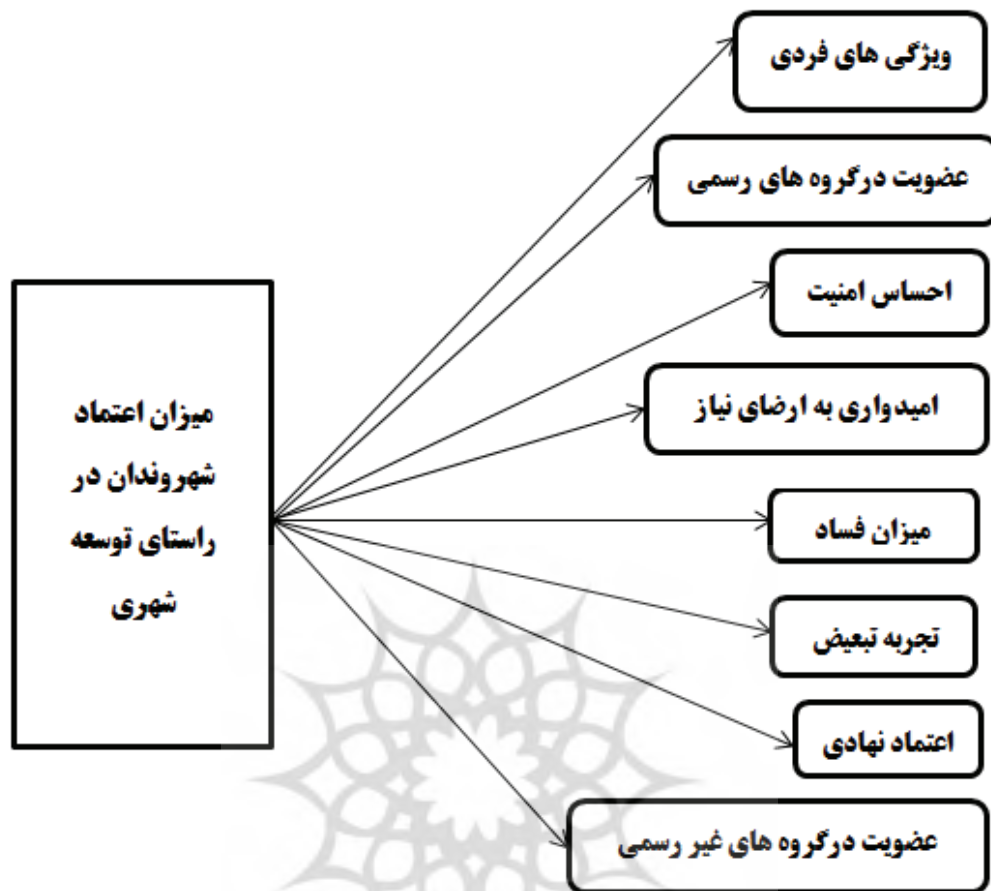
- میزان فساد: رفتاری است که از وظایف رسمی یک نقش اجتماعی به خاطر ملاحظات شخصی، دست آوردهای مادی یا منزلتی منحرف می‌شود و یا به خاطر اعمال انواع خاصی از نفوذ در جهت منافع شخصی، از قانون تخطی می‌کند (Smelser and Baltz, 2014). در این تحقیق برای سنجش میزان فساد از تعدادی گویه برای معرف های آن مثل پارتی، رشوه و... استفاده شده است.

- تجربه تبعیض: منظور تبعیض اجتماعی است که افراد نه بر اساس قوانین بلکه در عمل مورد تبعیض قرار می‌گیرد. در این تحقیق یعنی آیا افراد در طول سه تا پنج سال گذشته در مواجهه با اموری که به مدیریت شهری مربوط می‌شده مورد تبعیض و بی‌عدالتی و بی‌انصافی قرار گرفته‌اند. که جهت سنجش آن را تعدادی گویه استفاده شده است.

- اعتماد نهادی: منظور میزان اعتماد فرد به مدیریت شهری است.

- احساس امنیت اجتماعی: نبود نگرانی خاص در مواجهه با امور اجتماعی و نوعی احساس بهروزی عمومی است. در این تحقیق، منظور احساس امنیت جانی، اقتصادی و اجتماعی (آبرو و حیثیت) در جامعه است که برای سنجش آن از تعدادی گویه استفاده شده است.

- عضویت در گروه‌های رسمی و غیررسمی: در این تحقیق منظور از گروه‌های رسمی، گروه‌ها و انجمن‌های هنری و ادبی، اولیا و مربیان، صنفی و حرفه‌ای، احزاب و گروه‌های سیاسی، انجمن‌های خیریه و مذهبی، علمی، ورزشی، بسیج و تعاونی‌های غیر دولتی است. برای سنجش آن از افراد پرسیده شده که در کدام یک از گروه‌های فوق عضویت دارند و برای سنجش عضویت در گروه‌های غیررسمی، مدت زمانی را پاسخگو به تعامل و گفتگو با اعضای خانواده، همسایگان و دوستان در یک هفته می‌پردازد؛ سنجیده شد. از اینرو مدل مفهومی پژوهش به صورت دیاگرام بصورت زیر در نمودار شماره (۱) نشان داده شده است.

نمودار شماره (۱): مدل مفهومی پژوهش، Authors, 2020

پیشینه پژوهش

Zare Shahabadi & Nourian Najaf (2012) در پژوهشی به بررسی رابطه بین اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه یزد پرداختند. نتایج نشانگر این بود که رابطه معناداری بین اعتماد و مشارکت اجتماعی دانشجویان تأیید شد.

Movahed & Ebadi (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی نقش مشارکت مردمی در توسعه محله‌ای (مطالعه موردی: محله داودیه-منطقه ۳ تهران) پرداخت. روش آماری مورد استفاده در پژوهش ضریب همبستگی پیرسون می باشد. نتایج نشانگر این بود که هر چند به دلیل رد فرضیات تحقیق، نمی توان به صورت قاطع بیان داشت که می توان با تقویت مشارکت محله ای به توسعه محله ای دست یافت، اما به سبب معناداری یا نزدیک به معنادار بودن برخی از مولفه های مشارکت محله ای می توان بیان داشت؛ توجه به مشارکت محله ای شرط انکارناپذیر تحقق عینی مفهوم توسعه محله ای است، یعنی دستیابی به پایداری در توسعه محله ای بدون توجه به پتانسیل های نهادی و انسانی و بهره گیری از تمامی ظرفیت های گروهی و فردی امری غیر قابل اجراست.

Fakhrayi & Marzi (2017) در پژوهشی به بررسی رابطه مشارکت شهروندان و فاکتورهای اصلی مدیریت شهری مطالعه موردی: شهر تهران، محیط شهری پیچیده، پویا، متنوع و چندوجهی پرداختند. نتایج پژوهش نشانگر این بود که بین معیارهای حکمرانی و مشارکت شهروندان در مدیریت شهری ارتباط معنی‌داری وجود دارد. مشارکت شهروندی بیشترین تاثیر و رابطه را با آگاهی شهروندی داشته و سپس با فاصله معنادار و زیادی تاثیری محسوس بر شفافیت و پاسخگویی و اعتماد اجتماعی دارد. همچنین رابطه متقابل درونی معناداری بین معیارهای حکمرانی وجود دارد.

Friesecke (2011) در پژوهشی با عنوان مشارکت عمومی در پروژه های توسعه شهری - یک دیدگاه آلمانی، تلاش کرده است تا به این سوال پاسخ دهد که آیا جمهوری فدرال آلمان هنوز هم به مشارکت عمومی مردم در پروژه های شهری علاقه مند است یا نه؟ او در پی تلاش برای جواب دادن این سوال برآمده و در درجه اول به معنای مشارکت عمومی پرداخته است. سپس اینکه این مشارکت چقدر در قانون اساسی این کشور مطرح شده است. با استفاده از تجربه پروژه های عمرانی کشورهای مختلف، نتایج تحقیق اظهار می دارند که روال های غیر الزام آور و غیر رسمی پذیرش عمومی و کیفیت فرایند برنامه ریزی را بالا می برد.

Sanders (2003) در پژوهشی با عنوان؛ مشارکت شهروندان در مسائل شهری، اظهار می‌دارد که مشارکت شهری شهروندان می‌تواند به عنوان مشارکت جدی، فعال، نیت مند، موثر و سازمان یافته، عناصری از جامعه مدنی و نیز فعالیت های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی حیات شهری در نظر گرفته شود که برای به دست آوردن اهداف جمعی به کار می رود. این فرایند، علاوه بر به دست آوردن اهداف جمعی، باعث بالا بردن اعتماد به نفس جمعی، تعامل اجتماعی، تجربه و مهارت های مشارکتی می شود.

Anttiroiko (2016) در پژوهشی با عنوان شهر به مثابه یک طرح: به سمت یک حکمرانی مبتنی بر شهروندی، اظهار می‌دارد که تفکر طرح گونه ای، در بازسازی های اقتصادی مطرح شد که استفاده کنندگان از این طرح را قادر ساخت تا از تفاوت های شهروندی و دیگر افراد درگیر در فرآیند های ابداعی محلی بهره گیرند و در طرح ها موفق شوند. اگر طرح های مشارکتی تبدیل به هنجاری خاص در حکمرانی محلی شوند، نشانگر حرکت از سیاست حزبی و رسیدن به نظرات کارشناسانه و بوروکراسی خمود به مشارکت عمومی ای است که از تلاش های حمایتی شهروندان برای به بار آوردن خدمت عمومی محلی و ساختن شهرهای خودشان است.

یافته ها و تجزیه و تحلیل داده ها

پرسشنامه در مقیاس ۵ لیکرت (کاملاً موافقم: ۵، موافقم: ۴، نظری ندارم: ۳، مخالفم: ۲، کاملاً مخالفم: ۱) مورد سنجش قرار گرفت که ابعاد آن در جدول (۲) ارائه شده است:

جدول ۲: ابعاد پرسشنامه محقق ساخته اعتماد به مشارکت اجتماعی در توسعه شهری مورد استفاده در تحقیق حاضر.

ردیف	ابعاد پرسشنامه	شماره سؤالات پرسشنامه	مقیاس نمره گذاری
۱	ویژگی های شهروندان برای اعتماد به مشارکت	۹-۱	۵ لیکرتی
۲	نوع و ویژگی طرحها برای مشارکت	۱۶-۱۰	۵ لیکرتی
۴	عوامل اعتمادساز در فضاهای مکانشناسی	۲۳-۱۷	۵ لیکرتی

Source: Research finding, 2020

بررسی روایی و پایایی پرسشنامه: روایی پرسش نامه مذکور روایی محتوایی و صوری می‌باشد که برای بررسی روایی محتوایی و صوری از تائید استادان دانشگاه و صاحب‌نظران حوزه مدیریت استفاده شده است. برای بررسی پایایی، برای هر سه مولفه بصورت جداگانه و برای کل پرسشنامه، شاخص آلفای کرانباخ محاسبه شد که نتایج آن در جدول (۳) ارائه شده است. مقدار شاخص آلفای کرانباخ برای تمام حیطه‌های پرسشنامه در دو گروه مورد بررسی بیشتر از ۰/۷ محاسبه شده است که این نشان می‌دهد، پرسشنامه در تمام حیطه‌ها از پایایی مطلوب برخوردار می‌باشد.

جدول ۳: آلفای کرانباخ (آماره ی پایایی پرسشنامه)

مؤلفه	گروه	تعداد سؤالات	مقدار شاخص آلفای کرانباخ
ویژگی های شهروندان برای اعتماد به مشارکت	مدیران و برنامه ریزان شهری	۹	۰/۸۸۵
	شهروندان	۹	۰/۷۴۸
نوع و ویژگی طرحها برای مشارکت	مدیران و برنامه ریزان شهری	۷	۰/۷۹۸
	شهروندان	۷	۰/۷۵۵
عوامل اعتمادساز در فضاهای مکانشناسی	مدیران و برنامه ریزان شهری	۷	۰/۷۸۴
	شهروندان	۷	۰/۷۳۵
کل پرسشنامه	مدیران و برنامه ریزان شهری	۲۳	۰/۸۶۸
	شهروندان	۲۳	۰/۷۹۹

Source: Research finding, 2020

داده‌های توصیفی: در این بخش به ارائه داده‌های توصیفی نمونه های پژوهش برحسب متغیرهای پژوهشی در بخش اطلاعات عمومی پرسشنامه پرداخته می شود و اطلاعات مربوط به متغیرهای جنس، سن، تحصیلات، وضعیت اشتغال، وضعیت درآمد(در ماه) و نوع مسکن ارائه می شود. طبق اطلاعات ارائه شده در جدول (۴) تعداد مردان در جامعه آماری مورد بررسی که مدیران و برنامه ریزان شهری هستند، با اختلاف بسیاری بیشتر از زنان است که مشخص کننده این مهم است که در جامعه مردسالار ایران هنوز بانوان جایگاه مناسبی در میان خبرگان پروژه‌های مختلف و پروژه‌های بزرگ پیمانکاری ندارند و اعتماد کمتری نسبت به مهارت‌ها و توانمندی‌های آنها می‌شود که این مهم بیشتر ریشه در باورهای فرهنگی جامعه دارد.

جدول ۴: فراوانی نمونه‌ها بر حسب متغیر جنسیت

شهروندان	مدیران و برنامه ریزان شهری	گروه جنسیت	
		۱۸۸	۳۶
%۴۹	%۷۲	درصد فراوانی	
۱۹۶	۱۴	فراوانی مطلق	زن
%۵۱	%۲۸	درصد فراوانی	
۳۸۴	۵۰	کل	

Source: Research finding, 2020

طبق اطلاعات ارائه شده در جدول (۵) بیشترین تعداد مدیران و برنامه ریزان شهری در بازه سنی ۲۵ تا ۳۵ سال قرار دارند. کمترین تعداد نیز در بازه ۳۵ تا ۴۵ سال قرار دارند و این نشان دهنده جوان بودن سرمایه‌های انسانی در جمعیت مدیران و برنامه ریزان شهری است. از طرف دیگر بیشتر شهروندان ۲۵ سال و بالاتر تمایل به شرکت در پژوهش حاضر داشته‌اند.

جدول ۵: فراوانی نمونه‌ها بر حسب متغیر سن

شهروندان	مدیران و برنامه ریزان شهری	گروه رده سنی	
		۲۴	۶
%۶/۵	%۱۲/۸	درصد فراوانی	
۱۲۱	۲۰	فراوانی مطلق	۲۵ تا ۳۵ سال
%۳۲/۸	%۴۲/۶	درصد فراوانی	
۱۲۳	۲	فراوانی مطلق	۳۵ تا ۴۵ سال
%۳۳/۳	%۴/۳	درصد فراوانی	
۱۰۱	۱۹	فراوانی مطلق	۴۵ سال و بیشتر
%۲۷/۴	%۴۰/۴	درصد فراوانی	
۳۶۹	۴۷	کل	

Source: Research finding, 2020

مطابق با اطلاعات ارائه شده در جدول (۶)، بیشتر مدیران و برنامه ریزان شهری دارای تحصیلات لیسانس می‌باشند و کمترین نیز متعلق به تحصیلات کارشناس ارشد و بالاتر است. با توجه به سطح تحصیلات پاسخگویان مشخص می‌گردد که مدیران و برنامه ریزان شهری بیشتر افراد تحصیل کرده و دانشگاهی می‌باشند که خود عامل مهمی در ایجاد بسترهای مناسب برای پیاده‌سازی تکنولوژی‌های مدرن و همگام شدن با تغییرات روز دنیا است. از طرف دیگر بیشتر شهروندان دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر تمایل به شرکت در پژوهش حاضر داشته‌اند.

جدول ۶: فراوانی نمونه‌ها بر حسب متغیر سطح تحصیلات

شهروندان	مدیران	گروه	
		سطح تحصیلات	
۲۲	۱۰	فراوانی مطلق	دیپلم و پایین‌تر
%۵/۷	%۲۰	درصد فراوانی	
۱۵	۱۳	فراوانی مطلق	کاردانی
%۳/۹	%۲۶	درصد فراوانی	
۹۲	۲۰	فراوانی مطلق	کارشناسی
%۲۴	%۴۰	درصد فراوانی	
۲۵۵	۷	فراوانی مطلق	کارشناس ارشد به بالا
%۶۶/۴	%۱۴	درصد فراوانی	
۳۸۴	۵۰	کل	

Source: Research finding, 2020

مطابق با اطلاعات ارائه شده در جدول (۷)، (۸) و (۹) در میان مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان شرکت کننده در پژوهش حاضر اکثریت کارمند بوده‌اند و در میان مدیران و برنامه ریزان شهری اکثریت دارای درآمد ۳/۵ میلیون تومان و بالاتر بوده‌اند و اکثریت شهروندان درآمد خود را ۲/۵ تا ۳/۵ میلیون تومان گزارش کرده‌اند. در میان مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان شرکت کننده در پژوهش حاضر اکثریت دارای مسکن شخصی بوده‌اند.

جدول ۷: فراوانی نمونه‌ها بر حسب متغیر وضعیت اشتغال

شهروندان	مدیران و برنامه ریزان شهری	گروه	
		وضعیت اشتغال	
۳۴۷	۳۸	فراوانی مطلق	کارمند
%۹۳/۸	%۷۷/۶	درصد فراوانی	
۸	۴	فراوانی مطلق	شغل آزاد
%۲/۲	%۸/۲	درصد فراوانی	
۷	۴	فراوانی مطلق	دانشجو
%۱/۹	%۸/۲	درصد فراوانی	
۸	۳	فراوانی مطلق	خانه دار
%۲/۲	%۶/۱	درصد فراوانی	
۳۷۰	۴۹	کل	

Source: Research finding, 2020

جدول ۸: فراوانی نمونه‌ها بر حسب متغیر درآمد

شهروندان	مدیران و برنامه ریزان شهری	گروه	
		درآمد	
۲۸	۳	فراوانی مطلق	کمتر از ۱ میلیون تومان
%۲۷/۵	%۱۱/۵	درصد فراوانی	
۳۱	۷	فراوانی مطلق	۱/۵ تا ۲/۵ میلیون تومان
%۲۲/۵	%۲۶/۹	درصد فراوانی	
۴۶	۷	فراوانی مطلق	۲/۵ تا ۳/۵ میلیون تومان
%۳۳/۳	%۲۶/۹	درصد فراوانی	
۲۳	۹	فراوانی مطلق	۳/۵ میلیون تومان و بالاتر
%۱۶/۷	%۳۴/۶	درصد فراوانی	
۱۳۸	۲۶	کل	

Source: Research finding, 2020

جدول ۹: فراوانی نمونه‌ها بر حسب متغیر نوع مسکن

شهروندان	مدیران و برنامه ریزان شهری	گروه	
		نوع مسکن	
۲۵۴	۲۵	فراوانی مطلق	شخصی
		درصد فراوانی	
٪۶۷/۶	٪۵۱	فراوانی مطلق	استیجاری
۶۸	۲۱	درصد فراوانی	
٪۱۸/۱	٪۴۲/۹	فراوانی مطلق	سازمانی
۷	۱	درصد فراوانی	
٪۱/۹	٪۲	فراوانی مطلق	سایر
۴۷	۲	درصد فراوانی	
٪۱۲/۵	٪۴/۱	کل	
۳۷۶	۴۹		

Source: Research finding, 2020

بررسی نرمال بودن داده‌ها: در تحقیق حاضر از آزمون معتبر کلموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق استفاده شد. این آزمون در حالت تک نمونه‌ای به مقایسه تابع توزیع تجمعی مشاهده شده با تابع توزیع تجمعی مورد انتظار در یک متغیر در سطح سنجش فاصله‌ای می‌پردازد. مطابق با نتایج ارائه شده در جدول (۱۰) با توجه به مقدار سطح معناداری حاصل از آماره کلموگروف-اسمیرنوف می‌توان استنباط نمود که توزیع مورد انتظار با توزیع مشاهده شده برای تمام متغیرها تفاوت معنی‌داری با توزیع نرمال ندارد و بنابراین توزیع این متغیرها نرمال است. از این رو باید برای آزمون فرضیات از آماره‌های پارامتریک و آزمون تی تک نمونه‌ای و آزمون تی مستقل استفاده نمود.

جدول ۱۰: آزمون نرمال بودن داده‌ها طبق سطح معناداری حاصل از آماره کلموگروف-اسمیرنوف

نتیجه	تایید فرضیه	مقدار خطا	سطح معناداری	نوع توزیع بکارگرفته شده	گروه	متغیر
توزیع نرمال است	H_0	۰/۰۵	۰/۰۹۸	نرمال	مدیران و برنامه ریزان شهری	ویژگی های شهروندان برای اعتماد به مشارکت
توزیع نرمال است	H_0	۰/۰۵	۰/۰۶۲	نرمال	شهروندان	
توزیع نرمال است	H_0	۰/۰۵	۰/۰۸۱	نرمال	مدیران و برنامه ریزان شهری	نوع و ویژگی طرحها برای مشارکت
توزیع نرمال است	H_0	۰/۰۵	۰/۰۸۵	نرمال	شهروندان	
توزیع نرمال است	H_0	۰/۰۵	۰/۰۹۶	نرمال	مدیران و برنامه ریزان شهری	عوامل اعتمادساز در فضاهای مکانشناسی
توزیع نرمال است	H_0	۰/۰۵	۰/۰۸۹	نرمال	شهروندان	

Source: Research finding, 2020

نتایج حاصل از آزمون لون: همانگونه که در جدول (۱۱) مشاهده می‌شود، با توجه به نتایجی که در مقایسه ویژگی های شهروندان برای اعتماد به مشارکت از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان ($F = ۰/۰۰۲$)، ($sig. = ۰/۹۶۲$) به دست آمد، می‌توان بیان کرد که با فرض برابری واریانس از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و

شهروندان، ویژگی های شهروندان برای اعتماد به مشارکت در دو گروه ، معنی دار نبوده است. به این معنی که نمرات مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان در مورد ویژگی های شهروندان برای اعتماد به مشارکت تفاوت ناچیزی دارند ($\text{Sig.} = 0/538$).

جدول ۱۱: نتایج آزمون T مستقل در مقایسه ویژگی های شهروندان برای اعتماد به مشارکت از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان

نتایج آزمون T					نتایج آزمون لون		
Sig.	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای اختلاف میانگین دو گروه		df	آماره T	اختلاف میانگین دو گروه	Sig.	آماره F
	کران بالا	کران پایین					
0/538	0/133	-0/254	423	-0/617	-0/607	0/962	0/002

Source: Research finding, 2020

همانگونه که در جدول (۱۲) مشاهده می‌شود، با توجه به نتایجی که در مقایسه تأثیر پذیری طرح توسعه شهری از نظرنوع آن، بر میزان اعتماد شهروندان در راستای مشارکت جمعی از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان ($\text{Sig.} = 0/254$ ، $F = 1/307$) به دست آمد، می‌توان بیان کرد که با فرض برابری واریانس از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان، تأثیر پذیری طرح توسعه شهری از نظرنوع آن، بر میزان اعتماد شهروندان در راستای مشارکت جمعی در دو گروه ، معنی دار نبوده است. به این معنی که نمرات مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان در مورد تأثیر پذیری طرح توسعه شهری از نظرنوع آن، بر میزان اعتماد شهروندان در راستای مشارکت جمعی تفاوت ناچیزی دارند ($\text{Sig.} = 0/538$).

جدول ۱۲: نتایج آزمون T مستقل در مقایسه تأثیر پذیری طرح توسعه شهری از نظرنوع آن، بر میزان اعتماد شهروندان در راستای مشارکت جمعی از دید

مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان

نتایج آزمون T					نتایج آزمون لون		
Sig.	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای اختلاف میانگین دو گروه		df	آماره T	اختلاف میانگین دو گروه	Sig.	آماره F
	کران بالا	کران پایین					
0/344	0/141	-0/403	409	-0/947	-0/1308	0/254	1/307

Source: Research finding, 2020

همانگونه که در جدول (۱۳) مشاهده می‌شود، با توجه به نتایجی که در مقایسه عوامل تأثیرگذار بر اعتماد شهروندان در فضای مکان‌شناسی از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان ($\text{Sig.} = 0/67$ ، $F = 0/182$) به دست آمد، می‌توان بیان کرد که با فرض برابری واریانس از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان، عوامل تأثیرگذار بر اعتماد شهروندان در فضای مکان‌شناسی در دو گروه ، معنی دار بوده است. به این معنی که نمرات مدیران و برنامه ریزان شهری در مورد عوامل تأثیرگذار بر اعتماد شهروندان در فضای مکان‌شناسی نسبت به نمرات شهروندان بیشتر بوده است ($\text{Sig.} = 0/023$).

جدول ۱۳: نتایج آزمون T مستقل در مقایسه عوامل تأثیرگذار بر اعتماد شهروندان در فضای مکان‌شناسی از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان

نتایج آزمون T					نتایج آزمون لون		
Sig.	فاصله اطمینان ۹۵٪ برای اختلاف میانگین دو گروه		df	آماره T	اختلاف میانگین دو گروه	Sig.	آماره F
	کران بالا	کران پایین					
۰/۰۲۳	۰/۴۴۴	۰/۰۳۳۹	۴۲۹	۲/۲۹	۰/۲۳۸۹	۰/۶۷	۰/۱۸۲

Source: Research finding, 2020

نتیجه گیری و دستاورد علمی پژوهشی

برنامه‌ریزی شهری مستلزم ایجاد یک نظام یکپارچه از سطوح مختلف برنامه ریزی است که نحوه پیوستگی و هماهنگی میان سیستم‌های فرادست و فرودست را نشان دهد (Mohammadi & Bagheri, 2014). پژوهش حاضر با هدف سنجش عوامل مؤثر بر اعتماد شهروندان در راستای تقویت مشارکت جمعی در اجرای طرح‌های توسعه شهری (مورد پژوهشی: کلانشهر تهران) «انجام شد، چرا که میتوان گفت که مشارکت مردم در روند تصمیم‌گیری شهری، یکی از عناصر اصلی حکومت مردمی است و افزایش مشارکت مردم در امور شهری، می‌تواند در ایجاد تعادل شهری، نقش ارزنده‌ای ایفا کند (Taqvae et al, 2009) تحقیقات مختلفی نیز در گذشته در زمینه نقش مشارکت مردم در روند تصمیم‌گیری شهری صورت پذیرفته است؛ از سوی دیگر رشد اعتماد اجتماعی در افراد باعث احساس امنیت، آزادی استقلال و همبستگی اجتماعی هر کدام از طرفین رابطه می‌گردد (Abaszadeh, 2008). ازینرو همانطور که گفته شد پژوهش حاضر با رویکردی نوین به سنجش عوامل مؤثر بر اعتماد شهروندان در راستای تقویت مشارکت جمعی در اجرای طرح‌های توسعه شهری (مورد پژوهشی: کلانشهر تهران) از دید ۳۸۴ نفر از شهروندان کلانشهر تهران و ۵۰ نفر از مدیران و برنامه ریزان شهری کلانشهر تهران انجام شد، ابزار پژوهش در مطالعه حاضر پرسشنامه‌ای بود که متناسب با اهداف مطالعه تهیه و گردآوری شده بود و بطور مناسب متغیرهای مورد نظر در پژوهش حاضر را اندازه‌گیری کرده بود. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ویژگی‌های شهروندان برای اعتماد به مشارکت از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان از اهمیت بسزایی برخوردار است. همچنین تأثیر پذیری طرح توسعه شهری از نظر نوع آن، بر میزان اعتماد شهروندان در راستای مشارکت جمعی از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان از اهمیت بسزایی برخوردار است و عوامل تأثیرگذار بر اعتماد شهروندان در فضای مکان از دید مدیران و برنامه ریزان شهری و شهروندان دارای وزن و کششی مختص به خود است.

References

- Azar, Adel and Momeni, Mansour (2019). Statistics and its Application in Management - Volume II - Statistical Analysis, Publisher: Organization for the Study and Compilation of University Humanities Books (SAMT), Number of Pages: 476, (in persian).
- Anttiroiko Ari-Veikko(2016), City-as-a-Platform: The Rise of Participatory Innovation Platforms in Finnish Cities, Sustainability (Switzerland) (2016) 8(9), DOI: 10.3390/su8090922.
- Azad Armaki, Taqi. (2004). Community and Gender Trust: A Comparative Study of Mutual Trust between the Sexes. Journal of the Iranian Sociological Association. 5 (2). 100-132.
- Abbaszadeh, Mohammad (2008). Investigating the Factors Affecting Citizens' Participation in City Affairs (Case Study: Isfahan), Supervisors: Dr. Rasoul Rabbani and Dr. Vahid Ghasemi, PhD Thesis in Sociology, University of Isfahan, (in persian).
- Chudacoff, Howard. P and Judith E. Smith (2007). The Evolution of American Urban Society, the University of California: Prentice Hall PTR, Fifth Edition.
- Fakhrayi, Abas & Mrzi, Rozhin(2017), Investigate the relationship between citizen participation, and the main factors of urban management Case Study: Tehran . 3. 2017; 6 (21) :17-26, URL: <http://hafthesar.iauh.ac.ir/article-1-466-en.html>, (in persian).
- Fox, O., & Stoett, P. (2016). Citizen participation in the UN Sustainable Development Goals consultation process: Toward global democratic governance?. Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations, 22(4), 555-574.
- Friesecke, Frank (2011), Public participation in urban development projects : a German perspective, FIG Working Week 2011 – Bridging the Gap between Cultures Marrakech, Morocco, 18-22 May 2011
- Granier, B., & Kudo, H. (2016). How are citizens involved in smart cities? Analysing citizen participation in Japanese ``Smart Communities". Information Polity, 21(1), 61-76.
- Glass, James J. (1979). "Citizen Participation in planning; the Relationship between objectives and techniques", APA Journal, vol.45. No.2.
- Hosseinzadeh Ali Hossein, Fadaei Deh Cheshmeh Hamid(2012), Social Factors influencing participation for citizens (Case study: Shahrekord), Journal Title: Urban Sociological Studies (Urban Studies), Winter 2012, Volume 2, Number 5; From page 59 to page 82, (in persian).
- Harvey, D. (2009), Social Justice and the City, the University of Georgia Press, Athens, Revised Edition.
- Khajeh Shahkuhi, A., Najafi Kani, A., Babaeian, T. (2014). -Evaluation the Rate of Citizens' Participation in the Outskirts of Central Cities of Urban Management. Case Study: City Babol. Geographical Planning of Space, 4(12), 1-19, (in persian).
- Kornberger, M.; Borch, C(2015). Introduction. In Urban Commons. Rethinking the City; Borch, C., Kornberger, M., Eds.; Routledge: Abingdon, UK; New York, NY, USA
- Lalehpour, Manijeh. (2017). An Analysis of the Institutional-Managerial Capacity of Urban Spaces in Relation to Citizens' Participation in City Administration (Case Study: District 8 of Tabriz). Geography and development. (49). 21-36.
- Marshall, M.j. (2004), Citizen Participation and the neighborhood Context: A Newat the Coproduction of Local Public Goods, Political Research Quarterly ,VOL. 57,No.2,P:231-244.
- Mohammadi, Jamal and Bagheri, Keyvan (2014), Measuring and examining the level of citizen participation in urban affairs and the factors affecting it (Case study: Sanandaj city), Journal of Social Analysis 64 (4).
- Movahed, Ali & Ebadi, Maryam(2016), Role of Public Participation in District Development (Case Study: Davoudie District, Region 3, Tehran), Journal of Sustainable City, Volume:2 Issue: 4, 2016, Pages: 17-32, (in persian).
- Nemati, Mohammad Ali (2015). Designing an Interactive Model of Perceived Security and Citizenship Trust and Their Impact on Internet Banking Acceptance (Case Study: Khoy County). Journal of Economics and Management. 3 (11). 137-152.

Sanders, 2003, citizen participation in urban affairs.

Taqvae Massoud, Babansab Rasool, Mousavi Chamran(2009), An Analysis of Measuring the Factors Affecting Citizens' Participation in Urban Management (Case Study: Region 4 of Tabriz). Journal of Regional Urban Studies and Research. 1 (2): pp. 19 to 36.

Ziari Keramat Allah , Sieed Majdadin Zandav , Mohammad Aghajani , Mohammad Moghdam(2010), Investigating Citizen Participation and Its Role in Urban Management of Small Cities (Case studies: Galeh Dar, Varzaneh and Hidgege), Journal Of Geography and Regional Development Reseach Journal, No. 13, 2010, p: 211, (in persian).

Zare Shahabadi, A., Nourian Najaf, M., (2012) A study of the relationship between social trust and social participation among students of Yazd University. Journal of Economic Sociology and Development. 1 (1): pp. 47-69, (in persian).

Identifying and prioritizing the factors affecting the strengthening of collective participation in the implementation of urban development projects (Case study: Tehran metropolis)

Mohammad Ali Jahanbani

PhD student in Urban Planning, Ghods City Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Malihe Ahmadi *

Assistant Professor, Department of Urban Planning, Ghods City Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Mostafa Behzadfar

Professor, Department of Urban Planning, Faculty of Architecture and Urban Planning, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran.

Abstract

Determining, prioritizing and strengthening of the effective participation of citizens in implementing urban development projects can be considered as an important factor in the field of social security, social justice and welfare dimension for legal authorities and administrators of the revitalization of metropolitan areas. Therefore, the present article aims to identify and prioritize the factors influencing the effective community participation in the implementation of urban development in population of 384 citizens and 50 urban planners in Tehran metropolis as the capital of Iran. Data collection was conducted through a review of the sources and a researcher-made survey questionnaire containing two sections of sociological cognition and gaining trust of social participation in urban development. In general, the results of this study showed that there is a significant difference between citizen characteristics variable for trust in participation from the viewpoint of managers and urban planners and citizens ($p \leq 0.05$). Also, there is a significant difference between the effectiveness variable of the urban development plan from the point of view of citizens' trust in participation from the point of view of urban planners and citizens ($p \leq 0.05$). Finally, prioritizing the effective factors in the trust of citizens in order to strengthen the collective participation in the implementation of urban development plans from the point of view of urban planners and citizens showed that these views differed from citizen and managers and urban planners perspective (For citizen $\chi^2=413.098$, $df=2$, $P \leq 0.001$ and for managers $\chi^2=27.411$, $df=2$, $P \leq 0.001$) and the order of these is as follows: 1) the type and characteristics of the plans for participation, 2) the characteristics of citizens for the trust in community participation, and 3) the factors of confidence building in the places.

Keywords: urban development, participation, identification, prioritization.

---

* (Corresponding Author) malihe_ahmadi2004@yahoo.com